

**DOCUMENT DE TREBALL 1/08 SOBRE LA PROTECCIÓ DE DADES PERSONALS
DELS INFANTS
(Directrius generals i el cas especial dels centres docents)**

Adoptat el 18 de febrer de 2008

ARTICLE 29 - GRUP DE TREBALL SOBRE PROTECCIÓ DE DADES

El Grup de Treball es va crear en virtut de l'article 29 de la Directiva 95/46/CE. Es tracta de l'òrgan consultiu independent de l'UE sobre protecció de les dades i la vida privada. Les seves tasques es defineixen a l'article 30 de la Directiva 95/46/CE i a l'article 15 de la Directiva 2002/58/CE.

La secretaria pertany a la Direcció C (Justícia Civil, Drets fonamentals i Ciutadania) de la Comissió Europea, Direcció General de Justícia, Llibertat i Seguretat, B-1049, Brussel·les, Bèlgica, Oficina núm. LX-46 06/80.

Lloc web: http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/index_en.htm

INDEX

I .- INTRODUCCIÓ

- 1) Marc
- 2) Objecte i abast

II – PRINCIPIS FONAMENTALS

A – En General

- 1) Interès superior de l'infant
- 2) Protecció i cura necessària per al benestar dels infants
- 3) Dret a la intimitat
- 4) Representació
- 5) Interessos en conflicte: intimitat i l'interès superior de l'infant
- 6) Adaptació al grau de maduresa de l'infant
- 7) Dret a la consulta

B – Sota la perspectiva de la protecció de dades

- 1) Àmbit del marc jurídic existent sobre protecció de dades
 - 2) Principis de la directiva 95/46/CE
- a. Qualitat de les dades
 - b. Legitimitat
 - c. Seguretat de les dades
 - d. Drets de l'interessat

III – EN EL CENTRE DOCENT

- 1) Fitxers d'alumnes
 - a. Informació
 - b. Proporcionalitat
 - c. No discriminació
 - d. Principi de finalitat
- 2) Vida escolar
 - a) Dades biomètriques – accés al centre i menjador
 - b) Circuit tancat de televisió
 - c) Condicions de salut
 - d) Llocs web dels centres docents
 - e) Fotos dels infants
 - f) Targetes de l'alumne
 - g) Videotelèfons en els centres docents
- 3) Estadístiques escolar i d'altres estudis

IV – CONCLUSIÓ

- 1) Dret
- 2) Pràctica

I – Introducció

1) - Marc

El present dictamen es refereix a la protecció de la informació sobre infants. S'adreça principalment a aquells que tracten dades personals de infants. En el context dels centres docents, això inclou professors i autoritats escolars en concret. També s'adreça a autoritats de supervisió de dades nacionals, responsables de la vigilància del tractament de les esmentades dades.

El present document s'ha de llegir en el context de la iniciativa general de la Comissió Europea descrita en la seva comunicació "Cap a una estratègia de la Unió Europea sobre els Drets de la Infància". En contribuir a aquest objectiu general, tracta de reforçar el dret fonamental dels infants a la protecció de les seves dades personals.

Aquest tema no és totalment nou per al Grup de Treball de l'Article 29, que ja ha adoptat diversos dictàmens en relació amb aquesta qüestió. Els seus dictàmens sobre el codi de conducta de la FEDMA (Dictamen 3/2003), sobre la geolocalització (Dictamen 5/2005) i sobre Visats i Biometria (Dictamen 3/2007) inclouen determinats principis o recomanacions en relació a la protecció de dades dels infants.

L'objectiu del present document és consolidar aquesta qüestió d'una manera estructurada, tot definint els principis fonamentals aplicables (Part II) i il·lustrant-los amb referències a dades de centres docents (Part III).

Es va escollir l'àrea de les dades dels centres docents perquè és un dels sectors més importants de la vida dels infants i inclou una part significativa de les seves activitats diàries.

La importància d'aquesta àrea també es deu a la naturalesa sensible de la majoria de les dades tractades en les institucions educatives.

2) - Objecte i abast

L'objectiu del present document consisteix a analitzar els principis generals pertinents per a la protecció de les dades dels infants i explicar la seva pertinència en una àrea crítica específica, a saber, la de les dades dels centres docents.

En fer això, pretén identificar les qüestions importants per a la protecció de les dades dels infants en general i oferir directrius a aquells que treballen en aquest camp.

De conformitat amb els criteris dels instruments internacionals més importants, un infant és una persona natural amb menys de 18 anys, llevat que s'hagi emancipat legalment abans de l'edat esmentada.

Un infant és un ésser humà en el sentit complet de la paraula. Per aquest motiu, un infant ha de gaudir de tots els drets d'una persona, incloent el dret a la protecció de les seves dades personals. No obstant això, els infants es troben en una situació especial, que s'ha de considerar des de dues perspectives: l'estàtica i la dinàmica.

Des del punt de vista estàtic, l'infant és una persona que encara no ha assolit la maduresa física i psicològica. Des del punt de vista dinàmic, l'infant es troba en el procés de desenvolupament físic i mental per convertir-se en adult. Els drets de l'infant i el seu exercici (incloent el de la protecció de dades) s'han d'expressar de manera que es reconeguin ambdues perspectives.

El present dictamen es basa en la convicció que l'educació i la responsabilitat són eines crucials en la protecció de les dades dels infants. Examinarem els principals principis pertinents per a

aquesta qüestió. La majoria es refereixen als drets de l'infant però s'examinaran en el context de la protecció de dades.

Aquests principis estan inclosos als instruments internacionals aplicables més importants. Alguns d'aquests instruments es refereixen a drets humans generals, però també contenen normes específiques per als infants. Els més importants són els següents:

- Declaració universal de drets humans, 10/12/48 - articles 25, 26, N. 3
- Convenció europea per a la protecció dels drets humans i llibertats fonamentals 04/11/50 article 8.
- Carta dels drets fonamentals de l'UE, 07/12/00 - Article 24¹

Altres instruments que es refereixen directament als drets de l'infant són els següents:

- Declaració de Ginebra sobre els drets de l'infant, 1923
- Convenció de les Nacions Unides sobre els drets de l'infant, 20/11/89
 - Convenció europea sobre l'exercici dels drets dels infants, Consell d'Europa, núm. 160, 25/01/93²

Naturalment, la perspectiva general de la protecció de dades personals s'ha de tenir en compte sempre, tal com es contempla en les directives de protecció de dades (Directiva 95/46/CE, 24/10/95 i Directiva 2002/58/CE, 12/07/02) i de manera parcial en altres instruments.³

1

També:

- Declaració d'Hèlsinki, juny de 1964, Pr. I-11,
- Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals, 16/12/66 - Art. 10, núm. 3,
- Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics, 16/12/66 - Arts. 16, 24
- Protocol opcional de 16/12/66.

2

També:

- Declaració de les Nacions Unides sobre els drets de l'infant, 20/11/59.
- Recomanacions de l'Assemblea parlamentària del Consell d'Europa sobre els diferents aspectes de la protecció dels infants (núm. 1071, 1074, 1121, 1286, 1551).
- Recomanacions del Comitè de Ministres del Consell d'Europa sobre la participació dels infants en la vida familiar R (98) 8, i sobre la protecció de les dades mèdiques, R (97), 5.
- Conveni sobre les relacions personals relacionades amb els menors, Consell d'Europa, n.192, 15/05/03

3

Directrius de l'OCDE, 23/09/80,

- Convenció 108 del Consell d'Europa, 28/01/81 i Protocol Addicional de 08/11/01,

II - Principis fonamentals

A - En general

1) - Interès superior de l'infant

El principi jurídic principal és el de l'interès superior de l'infant⁴

La base d'aquest principi és que una persona que encara no ha assolit la maduresa física i psicològica necessita més protecció que d'altres. El seu objectiu és millorar les condicions dels infants i pretén reforçar el dret dels infants al desenvolupament de la seva personalitat. Totes les entitats, públiques o privades, que prenguin decisions relatives als infants han de respectar aquest principi. També s'aplica als progenitors i a d'altres representants dels infants, ja sigui en el moment de la comparació dels seus respectius interessos o en representació de l'infant. Normalment, els representants dels infants haurien d'aplicar aquest principi, però quan hi hagi un conflicte entre els interessos dels infants i els seus representants, els jutjats i tribunals o, si procedeix, les APD hauran de decidir.

2) - Protecció i cura necessària per al benestar dels infants

El principi de l'interès superior exigeix una apreciació adequada de la posició de l'infant. Això implica el reconeixement de dues qüestions. En primer lloc, la immaduresa de l'infant el fa vulnerable i això ha de ser compensat mitjançant una protecció i cures adequades. En segon lloc, del dret de l'infant al desenvolupament només se'n pot gaudir adequadament amb l'assistència o protecció d'altres entitats i/o persones.⁵

L'esmentada protecció és competència de la família, la societat i l'Estat.

S'ha de reconèixer que, per assolir un nivell adequat de cura per als infants, en ocasions, serà necessari tractar les seves dades personals de manera exhaustiva i per diverses parts. Això serà fonamentalment en àrees de benestar: educació, seguretat social, sanitat, etc. Però això no és incompatible amb una protecció de dades adequada i reforçada en els esmentats sectors socials, encara que s'haurà d'exercir una cura especial quan es comparteixin les dades sobre infants. El fet de compartir pot ocultar el principi de finalitat (limitació d'objectiu) i crear el risc que es construeixin perfils sense referència al principi de proporcionalitat.

3) - Dret a la intimitat

Com a ésser humà, l'infant té dret a la intimitat.

L'article 16 de la Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets de l'infant disposa que cap infant no serà objecte d'ingerències arbitràries o il·legals en la seva vida privada, la seva família, el seu domicili o la seva correspondència, ni d'atacs il·legals a la seva honra i a la seva reputació.⁶

Tothom ho ha de respectar, fins i tot els representants de l'infant.

⁴ - Directrius de les Nacions Unides, 14/12/90

⁴ Tractat en la Convenció de les Nacions Unides sobre els drets del nen (Article 3) i, posteriorment, reafirmat pel Conveni 192 del Consell d'Europa (Article 6) i la Carta de drets fonamentals de la Unió Europea (Article 24, N. 2).

⁵ El dret a la protecció és tan fonamental que s'inclou en la declaració universal de drets humans (Article 25), i ell es va confirmar en el pacte internacional de drets civils i polítics (Article 24), en el pacte internacional de drets econòmics, socials i culturals (Article 10, N. 3), i, més recentment, a la Carta de drets fonamentals de la Unió Europea (Article 24).

⁶ Aquestés una confirmació del dret general a la intimitat, consagrat a l'Art. 12 de la Declaració Universal, Art. 17 del Pacte Internacional de drets civils i polítics i Art. 8 de la Convenció europea per a la protecció dels drets humans.

4) – Representació

Els infants requereixen representació jurídica per a l'exercici de la majoria dels seus drets. No obstant això, això no significa que la condició jurídica del representant tingui una prioritat absoluta o incondicional sobre l'infant, perquè l'interès superior de l'infant pot conferir-li, en ocasions, drets relatius a la protecció de dades que puguin anul·lar els drets dels progenitors o representants. La necessitat de representació tampoc no implica que no s'hagi de consultar als infants, a partir de certa edat, en qüestions que els afecten.

Si el tractament de les dades de l'infant va començar amb el consentiment del seu representant, l'infant en qüestió, en assolir la majoria d'edat, podrà revocar el seu consentiment. Però si desitja que continuï el tractament, l'interessat haurà de donar el seu consentiment explícit quan s'exigeixi.

Per exemple, si un representant ha donat el seu consentiment explícit a la inclusió de l'infant (l'interessat) en un assaig clínic, en assolir la majoria d'edat, el responsable del tractament s'haurà d'assegurar que continua tenint una base vàlida per al tractament de les dades personals de l'interessat. En concret, haurà de considerar l'obtenció del consentiment explícit del propi interessat perquè continuï l'assaig, ja que estan implicades dades sensibles.

En aquesta qüestió, s'ha de recordar que els drets a la protecció de dades pertanyen a l'infant i no al seu representant, que es limita a exercir-los.

5) - Interessos en conflicte: intimitat i l'interès superior de l'infant

El principi de l'interès superior pot tenir una doble funció. *Prima facie*, el principi exigeix que es protegeixi la intimitat de l'infant de la millor manera possible, donant efecte en la major mesura possible als drets de protecció de dades de l'infant. No obstant això, poden sorgir ocasions en les quals l'interès superior de l'infant i el seu dret a la intimitat semblin estar en conflicte. En tals casos, els drets de protecció de dades poden haver de cedir al principi de l'interès superior. Aquest és el cas en especial de les dades mèdiques, on, per exemple, un servei de benestar juvenil podria necessitar informació pertinent en casos d'abusos a menors o negligència. De manera similar, un professor pot divulgar dades personals d'un menor a un treballador social per protegir l'infant, físicament o psicològica.

En casos extrems, el principi de l'interès superior del nen pot entrar també en conflicte amb el requisit del consentiment del seu representant. En aquest cas, també s'elegirà l'interès superior del nen (per exemple, si és en perill la integritat física o mental del nen).

6) - Adaptació al grau de maduresa de l'infant

Jpel fet que l'infant és una persona encara en desenvolupament, l'exercici dels seus drets (incloent els relatius a la protecció de dades) s'ha d'adaptar al seu nivell de desenvolupament físic i psicològic. Els infants no solament es troben en procés de desenvolupament, sinó que tenen dret a aquest desenvolupament⁷. La manera en la qual es gestiona aquest procés en les diferents ordenacions jurídiques varia d'un Estat a un altre, però en qualsevol societat, els infants s'han de tractar de conformitat amb el seu nivell de maduresa⁸.

Pel que respecta al consentiment, la solució pot variar de la mera consulta al menor, al consentiment paral·lel de l'infant i el representant, i fins i tot, al consentiment únic del menor si ja és madur.

7) - Dret a la consulta

⁷ Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets del Nen - Arts. 27, 29.

⁸ Alguns ordenaments jurídics implementen aquest principi general distingint entre els períodes abans dels 12, entre els 12 i 16 i de 16 a 18.

De manera gradual, els infants van sent capaços de contribuir a la presa de decisions que els afecten. A mesura que creixen, se'ls ha de consultar més regularment sobre l'exercici dels seus drets, incloent els relatius a la protecció de dades⁹.

Aquesta obligació de consulta consisteix a tenir en compte (encara que no a sotmetre-s'hi necessàriament) les opinions pròpies del menor¹⁰. Aquest dret a ser consultat pot ser aplicat a qüestions molt diferents, com ara la geolocalització, l'ús de les imatges de l'infant i d'altres.

B - Sota la perspectiva de la protecció de dades

1) - Àmbit del marc jurídic existent sobre protecció de dades

Les Directives pertinents sobre protecció de dades, és a dir, la 95/46/CE i la 2002/58/CE, no esmenten de manera explícita els drets a la intimitat dels menors. Aquests instruments jurídics s'apliquen a totes les persones físiques, però no hi ha disposicions específiques relatives a qüestions concretes dels infants. No obstant això, això no significa que els infants no tinguin dret a la intimitat i que siguin fora de l'àmbit de les esmentades Directives. De conformitat amb la redacció de les pròpies Directives, aquestes s'apliquen a qualsevol "persona física" i, per tant, inclouen els infants.

Tenint en compte el limitat àmbit personal i material de la Directiva, continuen sense tenir solució una sèrie de qüestions relatives a la protecció de la intimitat dels infants dins del marc de la Directiva. Això es deu al fet que la majoria de les disposicions no tenen en compte directament les particularitats de la vida dels infants. Sorgeixen problemes en relació amb el grau de maduresa individual d'un menor, així com el requisit de representació en els actes jurídics.

Les necessitats de protecció de dades dels infants han de tenir en compte dos aspectes principals. Es tracta, en primer lloc, dels nivells variants de maduresa que determinen quan poden tractar els menors les seves pròpies dades i, en segon lloc, la mesura en la qual els representants tenen de dret a representar els menors en casos en què la divulgació de dades personals perjudicaria l'interès superior de l'infant. A continuació, tractarem la qüestió de com les normes existents de la Directiva podrien aplicar-se de manera òptima per garantir que la intimitat dels infants es protegeix d'una manera eficaç i adequada.

2) - Principis de la Directiva 95/46/CE

a) Qualitat de les dades

Els principis generals sobre la qualitat de les dades que es disposen en la Directiva 95/46/CE s'han d'adaptar, naturalment, de manera adequada quan s'apliquen als infants.

Això vol dir:

a.1) Lleialtat

El fet d'haver de tractar les dades personals de conformitat amb el principi de lleialtat (art. 6a) s'ha d'interpretar de manera estricta quan es tracti d'un infant. Pel fet que els infants no són completament madurs, els responsables del tractament han de ser-ne conscients i actuar de bona fe a l'hora de tractar les seves dades.

a.2) Proporcionalitat i pertinència de les dades

⁹ Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets dels Infants (Article 12), Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea (Article 24, N.1), Convenció sobre relacions personals relatives a infants (Article 6).

¹⁰ L'esmentat criteri s'indica clarament en la Recomanació del Comitè de Ministres del Consell d'Europa sobre la protecció de les dades mèdiques - Rec .nº R (97) 5, de 13 de febrer de 1997, núm. 5.5 i 6.3 6

El principi establert a l'article 6c) de la Directiva 95/46/CE disposa que només es podran demanar i tractar les dades adequades, pertinents i no excessives.

En aplicar els principis de l'article 6 c), els responsables del tractament hauran de prestar especial atenció a la situació del menor, ja que hauran de respectar el seu interès superior en tot moment.

De conformitat amb l'article 6d) de la Directiva 95/46/CE, *"les dades exactes i, quan sigui necessari, actualitzades; s'hauran de prendre totes les mesures raonables per tal que les dades inexactes o incompletes, respecte a les finalitats per a les quals van ser recollides o per a les quals van ser tractades posteriorment, siguin suprimides o rectificades;"*

Tenint en compte el desenvolupament constant dels infants, els responsables del tractament hauran de prestar especial atenció a l'obligació de mantenir les dades personals actualitzades.

a.3) Conservació de les dades

En aquest sentit, és necessari tenir en compte el "*droit à l'oubli*" que s'aplica a qualsevol interessat incloent, en especial, els infants. L'article 6e) de la Directiva s'haurà d'aplicar en conseqüència.

Donat que els infants estan en desenvolupament continu, les seves dades canvien i poden esdevenir ràpidament obsoletes i irrellevants en relació amb l'objectiu principal de la seva recopilació. Les dades no s'hauran de conservar quan això s'esdevingui.

b) Legitimitat

La Directiva 95/46/CE estableix principis fonamentals en matèria de protecció de dades que els Estats Membres han de respectar i implementar. En relació amb els drets a la intimitat dels infants, els articles 7 i 8 són de suprema importància ja que estableixen criteris per fer legítim el tractament de les dades.

En primer lloc, pot permetre's el tractament si la persona en qüestió ha donat el seu consentiment inequívoc. El significat del terme "consentiment" s'aclareix a l'article 2 (h) de la Directiva.

En altres paraules, ha de ser lliure i informat. No obstant això, el consentiment no és obligatori en tots els casos. De fet, el tractament també pot ser legítim si es compleixen altres requisits legals de conformitat amb l'article 7 (b-f), per exemple, el tractament és permès si se signa un contracte.

En els casos en els quals els representants violen la intimitat dels infants venent o publicant les seves dades, es planteja la qüestió de com pot protegir-se el dret a la intimitat si els propis infants no són conscients de la infracció. Els infants necessiten un tutor legal però, en casos com aquest, no poden exercir els seus drets. Si el menor és prou madur per detectar un incompliment del seu dret a la intimitat, ha de tenir dret a ser escoltat per les autoritats competents, incloent les autoritats de protecció de dades.

Pel que fa a les altres condicions de l'article 7 de la Directiva que fan que el tractament de dades sigui legítim, també s'han de respectar els principis de l'interès superior del menor i de representació. A partir de certa edat, per exemple, els infants són capaços, per llei, d'incórrer en obligacions contractuals, com en el camp del món laboral. Però els esmentats contractes només són vàlids si els representants han donat el seu consentiment. Abans de la celebració d'un contracte, o durant la seva execució, és possible que l'altra part vulgui demanar dades sobre el menor com a empleat.

Els representants faciliten el tractament de dades donant el seu consentiment. Els progenitors o tutors han de prendre les decisions basant-se en l'interès superior de l'infant. Han de tenir en compte les maneres en les quals la divulgació de les dades podria suposar una amenaça a la intimitat del menor i als seus interessos vitals, per exemple, no divulgant dades mèdiques. Existeixen altres àrees en les quals es permet als infants decidir independentment dels seus

representants.

En relació amb la condició de l'article 7 i), es pot destacar que el principi de l'interès superior del menor pot classificar-se, així mateix, com d'interès públic. Aquest pot ser el cas quan el servei de benestar juvenil necessita dades personals del menor per tenir-ne cura. Per tant, les disposicions de la Directiva poden ser aplicades directament a aquestes circumstàncies.

No obstant això, es planteja la qüestió de si els infants que, en determinats casos, poden atorgar actes jurídics sense el consentiment dels seus representants (en situacions en les quals gaudeixen de drets parcials) poden donar també un consentiment vàlid al tractament de les seves pròpies dades.

De conformitat amb les normatives locals aplicables, això es pot esdevenir en casos de matrimoni, ocupació, qüestions religioses, etc. En altres casos, el consentiment del menor pot ser vàlid amb la condició que el representant no s'hi oposi. També està clar que el nivell de maduresa física i psicològica del menor ha de ser tingut en compte i que, a partir de certa edat, és capaç de jutjar qüestions que l'afectin. Això pot ser important en casos en els quals el representant no està d'acord amb el menor però aquest és prou madur per decidir en el seu propi interès, per exemple, en un context sexual o mèdic. No s'han d'oblidar els casos en els quals l'interès superior del menor limita o fins i tot preval sobre el principi de representació i se li ha de donar una major consideració.

El principi més ampli de legitimitat es refereix als interessos legítims del responsable del tractament o d'un tercer (article 7 f), llevat de quan queden anul·lats pels interessos o drets i llibertats fonamentals de l'interessat. En fer el balanç, s'ha de prestar especial cura a l'estatus d'interessat de l'infant i utilitzar el seu interès superior com a guia.

c) Seguretat de les dades

L'article 17 de la Directiva 95/46/CE estableix que *"Els Estats membres establiran l'obligació del responsable del tractament d'aplicar les mesures tècniques i d'organització adequades, per a la protecció de les dades personals contra la destrucció, accidental o il·lícita, la pèrdua accidental i contra l'alteració, la difusió o l'accés no autoritzats"* i especifica que:

"Aquestes mesures hauran de garantir, tot tenint en compte els coneixements tècnics existents i el cost de la seva aplicació, un nivell de seguretat apropiat en relació amb els riscos que presenti el tractament i amb la naturalesa de les dades que s'hagin de protegir. "

S'ha de prestar una especial atenció i cura en relació amb les dades dels infants.

d) Drets de l'interessat

d.1.) Dret d'informació

Es pot destacar que, en virtut de la Directiva, el requisit de consentiment ve amb l'obligació d'informar adequadament l'interessat (article 10, 11 i 14).

El Grup de Treball ja ha tingut l'oportunitat de tractar requisits d'informació a diversos documents; en concret, el Dictamen sobre una major harmonització de les disposicions relatives a la informació (WP 100) i la Recomanació sobre determinats requisits mínims per a la recollida en línia de dades personals en la Unió Europea (WP 43) s'hauran de tenir en compte ja que ofereixen una guia clara.

En el context de la informació als infants, s'ha de posar especial èmfasi en donar comunicacions escalonades basades en l'ús d'un llenguatge senzill, concís i educatiu de fàcil comprensió. En una comunicació més breu s'hauria d'incloure la informació bàsica que s'ha de proporcionar en demanar dades personals directament de l'interessat o d'un tercer (article 10 i 11). Aquesta hauria d'anar acompanyada d'una informació més detallada, potser a través d'un hipervincle, on es

proporcionin totes les dades pertinents. Tal com ha indicat el Grup de Treball en la seva recomanació sobre el tractament de dades en línia, és fonamental que les comunicacions s'enviïn en el lloc i moment correctes, és a dir, han d'aparèixer directament a la pantalla, abans de recollir la informació. A més de ser un requisit en virtut de la Directiva, és especialment important com una eina per conscienciar l'infant dels possibles riscos i perills que puguin sorgir de les activitats en línia. De fet, es pot argumentar que en l'entorn en línia, al contrari que al món real, aquesta és l'única oportunitat d'informar els infants dels perills esmentats.

d.2) Dret d'accés

Normalment, són els representants que exerceixen el dret d'accés, però sempre en interès de l'infant. En funció del grau de maduresa del menor, es pot exercir en lloc seu o juntament amb ell. En alguns casos, l'infant pot tenir dret a exercir els seus drets sol.

Quan es tracti de drets molt personals (com, per exemple, en el camp de la salut), els infants poden fins i tot demanar als seus metges que no divulguin les seves dades mèdiques als seus representants.

Aquest podria ser el cas si un adolescent dóna dades sexuals a un metge o a una línia d'ajuda, excloent de manera explícita els seus representants de l'esmentada informació.

També podria ser el cas si el menor no confia en els seus representants i es posa en contacte amb un servei de benestar juvenil, per exemple, si consumeix drogues o té tendències suïcides.

Es planteja la qüestió de si els representants han de tenir accés a les dades esmentades i si el menor pot oposar-s'hi. Per determinar si preval el dret del menor a la intimitat davant el dret d'accés del representant, s'han d'estudiar acuradament els interessos de totes les parts implicades. En aquesta anàlisi, l'interès superior del menor és d'especial importància.

En el cas d'accés a dades mèdiques, l'apreciació del metge pot ser pertinent per avaluar l'oportunitat d'accés per part del representant.

Les pràctiques nacionals també ofereixen exemples útils: al Regne Unit, per exemple, els adolescents majors de 12 anys poden exercir el seu dret d'accés sols.

A diversos països, el dret d'accés dels representants a les dades de les seves filles adolescents és limitat en casos d'avortament.

Com a comentari general, els criteris per a les condicions d'accés no seran únicament l'edat del menor, sinó també si les dades en qüestió van ser proporcionades pels progenitors o per l'infant, el que també és una indicació del seu grau de maduresa i autonomia.

d.3) Dret d'oposició

L'article 14 a) disposa que l'interessat té dret a oposar-se al tractament, almenys en els casos esmentats en les lletres i) i f) de l'article 7, per raons legítimes. Aquestes raons poden ser especialment imperioses quan es refereixen a infants. També es pot recordar que l'interessat té dret a oposar-se, en qualsevol cas, al tractament de les seves dades per a finalitats de prospecció (article 14 b)).

III - En el centre docent

A la següent secció, el dictamen il·lustrarà com els principis fonamentals recordats anteriorment poden ser especificats en relació amb el context escolar. De fet, la vida d'un menor es desenvolupa tant en el centre docent com al si de la família, per la qual cosa és natural que sorgeixin diverses qüestions de protecció de dades en relació amb la vida escolar dels infants. Es tracta de qüestions de naturalesa molt diversa i plantegen, en conseqüència, diferents problemes.

1) - Fitxers d'alumnes

a) Informació

Poden plantejar-se qüestions de protecció de dades relatives als infants (i, en ocasions, a les seves famílies) en relació amb els fitxers d'alumnes des del moment de la seva matriculació en el centre. De fet, existeixen països en els quals la legislació permet a les autoritats escolars exigir formularis, que contenen dades personals, i que han de ser omplerts per a la creació de fitxers d'alumnes, computeritzats o d'un altre tipus.

En els formularis esmentats, s'ha d'informar els interessats que les seves dades personals es demanaran, es tractaran i per a quina finalitat, qui és el responsable del tractament i com poden exercir-se els drets d'accés i rectificació. També hauran d'estar informats, quan procedeixi, a qui es podrà divulgar les seves dades.

b) Proporcionalitat

Les dades exigides no hauran de ser excessives: per exemple, les dades sobre els títols acadèmics dels progenitors, la seva professió o la seva situació laboral no són sempre necessàries. Els responsables del tractament hauran de considerar si són realment necessaris. S'ha de tenir una cura especial, ja que aquesta informació pot ser causa de discriminació.

c) No discriminació

Possiblement, algunes de les dades incloses en aquests formularis poden causar discriminació, per exemple, les dades relatives a la raça, estat d'immigrant o el fet de patir determinades discapacitats.

Normalment, aquesta informació es recull per assegurar que el centre és conscient i presta l'atenció necessària als alumnes amb dificultats culturals (per exemple, lingüístiques) o econòmiques.

Els principis de l'interès superior i l'objectiu del principi de limitació haurien de ser els criteris en el tractament de la informació esmentada.

Per això, s'ha d'aplicar una perspectiva molt estricta respecte al registre de la religió dels alumnes; això només pot es acceptar quan ho justifiquen la naturalesa (centre religió) i finalitats administratives i únicament en la mesura estrictament necessària. No s'han d'extreure deduccions supèrflues sobre la religió de l'alumnat quan les dades siguin necessàries únicament per a finalitats administratives (per exemple, en seguir una classe de religió o en indicar una preferència en el menjar).

La informació sobre la riquesa i ingressos la família d'un infant també pot ser una font de discriminació, però pot tractar-se en l'interès superior del nen, per exemple, si els representants sol·liciten beques o reduccions de les despeses escolars.

Totes les dades que puguin desembocar en discriminació s'han de protegir mitjançant mesures de seguretat adequades, com el tractament en fitxers independents, per personal designat i qualificat, amb subjecció al secret professional, i altres mesures adequades.

El consentiment al tractament de totes les dades que puguin causar discriminació haurà de ser clar i inequívoc.

d) Principi de finalitat

d.1) Comunicació de les dades

Existeixen casos en els quals les autoritats escolars proporcionen els noms i direccions dels seus alumnes a tercers, amb freqüència per a finalitats de prospecció.

Això s'esdevé, per exemple, quan s'envien dades a bancs o companyies d'assegurances que desitgen atreure els alumnes com a clients, o quan les dades dels estudiants es comuniquen als representants electes locals. Això constitueix un incompliment del principi de finalitat, ja que les dades per als objectius del centre s'utilitzen per a finalitats incompatibles.

De conformitat amb l'article 6 1) b) de la Directiva 95/46, les dades dels infants no poden utilitzar-se per a finalitats incompatibles amb la finalitat establerta quan van ser demanades.

Aquí la qüestió no és el problema que els infants siguin destinataris de finalitats de prospecció, es tracta d'un problema de protecció del consumidor. El que es planteja és la recollida de dades personals per enviar als interessats posteriorment missatges de prospecció. L'esmentat tractament estarà sempre subjecte al consentiment previ dels representants (i dels infants, en funció de la seva maduresa).

En qualsevol cas en quèl una operació de prospecció s'hagi considerat legítima i compatible, l'esmentat tractament s'haurà de realitzar sempre de la manera menys intrusiva possible.

d.2) Accés a les dades

Les dades incloses al fitxer de l'alumne hauran d'estar subjectes a la confidencialitat més rigorosa, de conformitat amb el principi general de la Directiva 95/46/CE, article 16.

El tractament de dades de naturalesa especial haurà d'estar subjecte a requisits de seguretat especials.

Els següents són exemples de l'esmentat tipus de dades:

- Procediments disciplinaris
- Constància de casos de violència
- Tractaments mèdics en el centre docent
- Orientació escolar
- Educació especial de persones discapacitades
- Ajuts socials a alumnes pobres

S'haurà de proporcionar accés a les dades als representants dels alumnes (i als propis alumnes, si ja són madurs). L'esmentat accés haurà d'estar estrictament regulat i limitat a les autoritats escolars, inspectors de centres docents, personal sanitari i cossos i forces de seguretat.

d.3) Resultats escolars

Els diferents països tenen diferents tradicions pel que fa a la publicació dels resultats escolars. Existeixen països amb una tradició molt establerta de publicació dels resultats.

L'objectiu d'aquest sistema és permetre la comparació dels resultats i facilitar les possibles queixes o recursos.

En altres països, fins i tot els resultats estan subjectes a la norma general de confidencialitat aplicable a les dades del fitxer de l'alumne. En aquests casos, els resultats poden ser divulgats als representants dels alumnes que exerceixin el seu dret d'accés.

En qualsevol cas, els resultats escolars s'haurien de publicar únicament quan sigui necessari, i només després d'informar els alumnes i els seus representants de l'objectiu de la publicació i del seu dret d'oposició.

Suposa un problema especial la publicació dels resultats escolars per Internet, que és un mètode còmode de comunicar-los a les persones interessades. Els riscos inherents a aquest mode de comunicació exigeixen que l'accés a les dades només sigui possible amb salvaguardes especials. Això pot aconseguir-se utilitzant un lloc web segur o contrasenyes personals assignades als representants o, quan ja siguin madurs, als infants.

Les modalitats del dret d'accés seran diferents, en funció del grau de maduresa del menor. És probable que a l'escola primària l'accés sigui exercit fonamentalment pels representants, mentre que a l'escola secundària els alumnes del centre també puguin accedir a les dades ells mateixos.

d.4) Conservació i eliminació

El principi general pel qual les dades no s'han de conservar durant més temps del necessari per a la finalitat per a la qual van ser demanades també és aplicable a aquest context. Per tant, s'ha d'estudiar amb compte quines dades dels fitxers escolars s'han de mantenir, ja sigui per motius educatius o professionals, i quins s'han d'eliminar, per exemple, els relatius a procediments disciplinaris i sancions.

2) - Vida escolar

Sorgeixen qüestions de protecció de dades en relació amb la vida escolar diària en les següents àrees.

a) Dades biomètriques - accés al centre i menjador

Al llarg dels anys, s'ha produït un increment en el control de l'accés als centres docents per raons de seguretat òbvies. Aquest control d'accés implica la recopilació, en l'entrada, de dades biomètriques, com ara empremtes dactilars, iris o contorns de la mà. En determinades situacions, aquestes mesures poden ser desproporcionades per a l'objectiu ja que cre un efecte massa intrusiu.

En qualsevol cas, el principi de proporcionalitat s'ha d'aplicar també a l'ús d'aquests mitjans biomètrics.

Es recomana de forma especial que els representants legals tinguin a disposició un mitjà senzill per oposar-se a l'ús de les dades biomètriques dels seus fills. Si exerceixen el seu dret d'oposició, s'haurà de donar als fills una targeta o un altre mitjà per accedir a les instal·lacions escolars en qüestió.

b) Circuit tancat de televisió (CTTV)

Existeix una tendència creixent a usar CTTV en els centres docents per motius de seguretat. No existeix una solució vàlida recomanada per a tots els aspectes de la vida escolar i per a totes les zones dels centres docents.

La capacitat del CTTV per afectar les llibertats personals implica que la seva instal·lació en els centres docents exigeixi una cura especial. Això suposa que només hauria d'instal·lar-se quan sigui necessari i si no està disponible cap altre mitjà menys intrusiu d'aconseguir el mateix objectiu. La decisió d'instal·lar un CTTV haurà d'estar precedida d'un debat exhaustiu entre els professors, els progenitors i els representants dels alumnes, tenint en compte els objectius indicats

per a la instal·lació i l'adequació dels sistemes proposats.

Existeixen llocs on la seguretat és especialment important, per la qual cosa pot justificar-se més fàcilment la instal·lació de CTTV, per exemple, a les entrades i sortides dels centres docents, així com en d'altres llocs on circulen les persones (no solament la població del centre, sinó també persones que visiten les instal·lacions escolars pel motiu que sigui).

L'elecció de la ubicació de les càmeres de CTTV haurà de ser sempre pertinent, adequada i no excessiva en relació amb l'objecte del tractament. Per exemple, en alguns països, l'ús de càmeres de CTTV fora de l'horari escolar es va considerar adequat en relació amb els principis de protecció de dades.

D'altra banda, en la majoria de les altres parts del centre, el dret a la intimitat dels alumnes (així com el dels professors i altres treballadors del centre) i la llibertat essencial a l'ensenyament, prevalen sobre la necessitat de vigilància per CTTV permanent.

Aquest és especialment el cas a les aules, on la vigilància per vídeo pot interferir no solament en la llibertat dels alumnes d'aprendre i expressar-se, sinó també en la llibertat d'ensenyar. El mateix s'aplica a les zones de lleure, gimnasos i vestidors, on la vigilància pot interferir amb el dret a la intimitat.

Aquestes observacions també es basen en el dret al desenvolupament de la personalitat, que tenen tots els infants. De fet, la concepció en el desenvolupament de la seva pròpia llibertat pot veure's compromesa si assumeixen des d'una edat primerenca que és normal estar vigilat per CTTV. Això és encara més cert si s'utilitzen webcams o dispositius similars per a la vigilància remota dels infants durant les seves hores al centre.

En qualsevol cas en què estigui justificat l'ús de CTTV, els infants, la resta de la població del centre i els representants hauran d'estar informats de l'existència de la vigilància, del responsable del tractament i dels seus objectius. La informació dirigida als infants haurà de ser adequada al seu nivell d'enteniment.

Les autoritats escolars hauran de revisar regularment la justificació i la pertinència del sistema de CTTV per decidir si s'ha de mantenir o no. Els representants dels infants hauran d'estar informats en conseqüència.

c) Condicions de salut

Les dades sobre la condició de salut dels infants són dades sensibles. Per aquest motiu, el seu tractament s'haurà d'adherir estrictament als principis de l'article 8 de la Directiva.

Les dades esmentades només les hauran de tractar els metges, o aquells que tinguin cura directament dels alumnes, com ara professors i d'altre personal del centre subjectes a l'ètica del secret professional.

El tractament de dades d'aquest tipus depèn o bé del consentiment dels representants dels infants o dels interessos vitals relacionats amb el centre o amb la vida educativa.

d) Llocs web dels centres docents

Un nombre creixent de centres docents creen llocs web dirigits als alumnes/estudiants i a les seves famílies, i els esmentats llocs web es converteixen en l'eina principal per a les comunicacions externes. Els centres docents han de ser conscients que divulgar informació personal justifica un compliment més rigorós dels principis fonamentals de protecció de dades, en concret, la proporcionalitat i minimització de les dades; addicionalment, es recomana la posada en marxa de mecanismes d'accés restringit amb vista a protegir la informació personal en qüestió (és a dir, connexió amb nom d'usuari i contrasenya).

e) Fotos dels infants

Amb freqüència, els centres docents estan temptats de publicar (a la premsa o a Internet) fotos dels seus alumnes. S'ha de prestar especial atenció a la publicació per part dels centres docents de fotos dels seus alumnes en Internet. Sempre s'ha de fer una avaluació del tipus de foto, la pertinència de la seva publicació i el seu objectiu. Els infants i els seus representants han de ser conscients de la seva publicació i haurà d'obtenir-se el consentiment previ del representant (o del menor, si ja és madur).

Es poden acceptar excepcions en el cas de fotos col·lectives, a saber, d'esdeveniments escolars si, per la seva naturalesa, no permeten una identificació fàcil dels alumnes.

f) Targetes d'alumne

Per al control d'accés i vigilància de les compres: Molts centres docents estan utilitzant targetes d'alumnes no solament per controlar l'accés al centre, sinó també per vigilar les compres realitzades pels alumnes. És qüestionable si el segon objectiu és totalment compatible amb la intimitat del menor, en especial després de certa edat.

En qualsevol cas, les dues funcions haurien de ser independents, ja que la segona pot plantejar problemes d'intimitat.

Per a la localització de alumnes¹¹: Un altre mitjà de control utilitzat en alguns centres docents (amb targeta o sense ella) és la localització d'alumnes mitjançant etiquetes RFID. En aquest cas, la pertinència d'aquest sistema haurà d'estar justificada en relació amb els riscos específics en qüestió, en especial quan hi ha mètodes de control alternatius disponibles.

g) Videotelèfons en els centres docents

Els centres docents poden exercir un paper fonamental en l'establiment de precaucions per a l'ús de MMS, l'enregistrament d'àudio i vídeo quan es tracta de dades personals relatives a tercers sense el coneixement dels interessats. Els centres docents haurien d'advertir els estudiants que la circulació no limitada d'enregistraments de vídeo, enregistraments d'àudio i fotografies digitals pot causar infraccions greus del dret a la intimitat dels interessats i a la protecció de dades personals.

3) - Estadístiques escolars i altres estudis

En la majoria dels casos, no són necessàries dades personals per a l'obtenció d'estadístiques (no obstant això, pot esdevenir-se en casos excepcionals, per exemple, quan s'elaboren estadístiques sobre integració professional).

De conformitat amb l'article 6 i) de la Directiva, els resultats estadístics no han de donar lloc a la identificació dels interessats, ja sigui directament o indirecta.

Amb freqüència, es duen a terme estudis que utilitzen dades personals sobre alumnes, obtinguts a partir de qüestionaris més o menys detallats. La recopilació d'aquestes dades ha d'estar autoritzada pels representants (en particular, si es tracta de dades sensibles) i els representants han d'estar informats de l'objectiu i els destinataris de l'estudi.

A més, sempre que sigui possible dur a terme estudis sense identificar els infants, s'haurà de seguir aquest procediment.

¹¹ Vegeu WP 115 (adoptat el 25 de novembre de 2005) sobre els principis relatius a la localització de menors.

IV – Conclusió

1) Dret

El present dictamen mostra que les disposicions establertes al marc jurídic actual, en la majoria dels casos, garanteix eficaçment la protecció de les dades dels infants.

No obstant això, un requisit previ per a la protecció eficaç de la intimitat dels infants és que les disposicions s'apliquin de conformitat amb el principi de l'interès superior del menor. L'aplicació ha de tenir en compte la situació específica dels menors i la dels seus representants. Les Directives 95/46/CE i 2002/58/CE s'hauran d'interpretar i aplicar-se en conseqüència.

En casos de conflictes d'interessos, es pot buscar una solució mitjançant la interpretació de les Directives de conformitat amb els principis generals de la Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets de l'infant, a saber, l'interès superior del menor, i també remetent-se als altres instruments jurídics ja esmentats.

S'anima els Estats Membres a adaptar les seves legislacions a la interpretació esmentada anteriorment i adoptar les mesures necessàries. Així mateix, a nivell comunitari, seran ben vinguts les recomanacions o d'altres instruments adequats que tractin aquest tema.

Tal com s'ha dit anteriorment, el present dictamen conté únicament els principis generals d'intimitat i protecció de dades que són pertinents a les dades dels infants i la seva aplicació a l'important camp de l'educació. Altres àrees específiques podrien merèixer el seu estudi per part d'aquest Grup de Treball en el futur.

2) Pràctica

El present dictamen estableix les qüestions i consideracions generals relacionades amb qüestions de protecció de dades i intimitat en relació amb els infants. El Grup de Treball ha escollit el camp de l'educació com un primer pas per tractar aquesta qüestió a causa de la importància de l'educació en la societat. Tal com es pot veure, l'enfocament per protegir la intimitat dels infants es basa en l'educació (per part de les famílies, centres docents, autoritats de protecció de dades, grups d'infants i d'altres) i sobre la importància de la protecció de dades i la intimitat i les conseqüències de donar dades personals si no és necessari.

Si les nostres societats lluiten per una autèntica cultura de protecció de dades en particular, i per la defensa de la intimitat en general, és necessari començar pels infants, no només com un grup que necessita protecció, o com a subjectes dels drets que cal protegir, sinó també perquè han de ser conscients de les seves obligacions de respectar les dades personals dels altres.

Per aconseguir aquest objectiu els centres docents han d'exercir una funció clau.

Els infants i alumnes han de ser educats per convertir-se en ciutadans autònoms de la Societat de la Informació. Per a això, és fonamental que aprenguin des d'una edat primerenca la importància de la intimitat i la protecció de dades. Aquests conceptes els permetran prendre decisions informades posteriorment sobre quina informació desitgen divulgar, a qui i en quines condicions. La protecció de dades s'hauria d'incloure sistemàticament en els plans escolars, en funció de l'edat dels alumnes i la naturalesa de les assignatures impartides.

No s'hauria de donar mai el cas que, per raons de seguretat, els infants s'enfrontin a una vigilància excessiva que redueixi la seva autonomia. En aquest context, és necessari trobar l'equilibri entre la protecció de la intimitat i la intimitat dels infants i la seva seguretat.

Els legisladors, els líders polítics i les organitzacions educatives, en les seves respectives àrees de competència, haurien de prendre mesures eficaces per tractar aquestes qüestions.

La funció de les autoritats de protecció de dades té quatre vessants: educar i informar, en especial als infants i a les autoritats responsables del benestar dels joves; influir els responsables de les decisions perquè prenguin les decisions adequades en matèria de infants i intimitat; conscienciar els responsables del tractament de les seves obligacions; i utilitzar els seus poders contra aquells que no observen la legislació o no s'adhereixen als codis de conducta o les millors pràctiques en aquesta àrea.

Una estratègia eficaç en aquest context pot ser la formulació d'acords entre les APD, els Ministeris d'Educació i altres organismes responsables, de forma a definir condicions clares i pràctiques de cooperació mútua en aquesta àrea per fomentar la noció que la protecció de dades és un dret fonamental.

S'hauria de conscienciar els infants, en concret, que ells mateixos han de ser els primers protectors de les seves dades personals. Aquesta és una àrea on pot demostrar-se l'eficàcia de la potenciació.

Consulta pública

El Grup de Treball de l'Article 29 convida aquells que tracten amb dades personals dels infants, en especial els professors i les autoritats escolars, així com el públic en general, a comentar aquest Document de Treball.¹²

Fet a Brussel·les, a 18 de febrer de 2008

Pell Grup de Treball

President

Peter SCHAAR

¹² Els comentaris sobre aquest Document de Treball s'hauran d'enviar a: Secretaria del Grup de Treball de l'Article 29, Comissió Europea, Direcció General de Justícia, Llibertat i Seguretat.

Unitat C.5 - Protecció de dades personals

Oficina: LX 46 1/43

B -1049 Brussel·les

Tots els comentaris de sectors públics i privats es publicaran a la pàgina web del Grup de Treball de l'Article 29, llevat que els enquestats indiquin de manera explícita que desitgen mantenir confidencial informació en concret.